

“ИНФЛЮЗЕРИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААГ ЗОХИЦУУЛАХ ТУХАЙ” ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

2026 оны 05 дугаар сарын 11-ний өдөр

Нэг. Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

“Инфлюзерийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай” хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Зар сурталчилгааны тухай хууль, Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хууль, Хувь хүний мэдээлэл хамгаалах тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжтой нийцүүлэн боловсрууллаа.

Сүүлийн жилүүдэд цахим орчин, социал платформуудын хэрэглээ эрчимтэй өсөж, иргэдийн мэдээлэл авах, худалдан авалт хийх, улс төр, нийгмийн үзэл бодол төлөвших үйл явцад инфлюзер буюу контент бүтээгчдийн нөлөө асар хүчтэй болсон. Facebook, TikTok, YouTube, Instagram зэрэг платформууд дээр хэдэн зуун мянгаас сая хүртэл дагагчтай контент бүтээгчид бий болж, тэдгээрийн мэдээлэл, сурталчилгаа, зөвлөмж нь олон нийтийн хэрэглээний зан төлөвт шууд нөлөөлөх хэмжээнд хүрээд байна.

2025 оны байдлаар Монгол Улсад интернэт хэрэглэгчдийн тоо 2.9 сая давж, социал сүлжээ идэвхтэй хэрэглэгчдийн тоо хүн амын 80 гаруй хувьд хүрсэн байна. TikTok, Facebook, Instagram зэрэг платформ дээрх контентын зах зээл жил бүр огцом өсөж байгаа боловч уг салбарын эрх зүйн орчин тодорхойгүй хэвээр байна.

Өнөөдрийн байдлаар:

- Төлбөртэй сурталчилгааг хувийн үзэл бодол мэт нууж нийтлэх,
- Худал мэдээлэл түгээх,
- Санхүүгийн болон эмчилгээний эрсдэлтэй бүтээгдэхүүн сурталчлах,
- Насанд хүрээгүй хүүхдийг далд сурталчилгаанд ашиглах,
- Хэрэглэгчийг төөрөгдүүлэх,
- Орлогоо татварын бүртгэлээс нуух,
- Крипто, мөрийтэй тоглоом, эм, биологийн идэвхт бүтээгдэхүүнийг хяналтгүй сурталчлах зэрэг асуудал эрчимтэй нэмэгдэж байна.

Судалгаагаар 18-34 насны хэрэглэгчдийн дийлэнх нь уламжлалт зар сурталчилгаанаас илүү инфлюзерийн зөвлөмжид итгэдэг болсон нь контент бүтээгчдийн нөлөөлөл асар өндөр түвшинд хүрснийг харуулж байна. Гэвч энэ хэмжээний нөлөөлөлтэй салбар нь хариуцлагын тогтолцоогүй, хэрэглэгч хамгааллын эрх зүйн орчингүй явж байгаа нь нийгэм, эдийн засгийн эрсдэлийг нэмэгдүүлж байна.

Олон улсад инфлюзерийн үйл ажиллагааг хууль, журмаар зохицуулах хандлага эрчимтэй нэмэгдэж байна. Тухайлбал, Франц улс 2023 онд “Инфлюзерийн

үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хууль” баталж, төлбөртэй контентыг заавал тэмдэглэх, хүүхэд оролцуулсан сурталчилгааг хянах, крипто болон эрсдэлтэй санхүүгийн бүтээгдэхүүний сурталчилгаанд хязгаарлалт тогтоосон. Европын холбоо, Их Британи, АНУ, БНСУ зэрэг улсуудад ч хэрэглэгчийг төөрөгдүүлэх контент, далд сурталчилгаанд өндөр торгууль ногдуулдаг болсон.

Монгол Улсад инфлюзерийн эдийн засаг бодитоор үүссэн боловч эрх зүйн зохицуулалт нь хоцрогдсон хэвээр байгаа тул хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах, шударга өрсөлдөөнийг бий болгох, хүүхэд залуусыг цахим эрсдэлээс хамгаалах, татварын ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх шаардлага үүсэж байна.

Хоёр. Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төсөл нь инфлюзер буюу олон нийтийн сүлжээгээр дамжуулан олон нийтэд нөлөөлөл үзүүлдэг этгээдийн үйл ажиллагааг тодорхой эрх зүйн хүрээнд зохицуулах зорилготой.

Хуулийн төсөлд:

- инфлюзерийн эрх зүйн тодорхойлолтыг бий болгох,
- төлбөртэй болон ивээн тэтгэсэн контентыг ил тод тэмдэглэх,
- худал, төөрөгдүүлсэн сурталчилгааг хориглох,
- хүүхдийн оролцоотой контентод тусгай шаардлага тогтоох,
- эрсдэлтэй санхүүгийн бүтээгдэхүүн, мөрийтэй тоглоом, эмчилгээний бүтээгдэхүүний сурталчилгааг зохицуулах,
- платформ болон контент бүтээгчийн хариуцлагыг тодорхой болгох,
- орлогын ил тод байдлыг сайжруулах,
- хэрэглэгчийн гомдол шийдвэрлэх механизмыг бий болгох зэрэг үндсэн зохицуулалтыг тусгана.

Хуулийн төсөл нь инфлюзер, контент бүтээгч, зар сурталчилгаа захиалагч, платформ эзэмшигч болон хэрэглэгчийн хооронд үүсэх харилцааг зохицуулах бөгөөд цахим орчин дахь сурталчилгааны ил тод, шударга тогтолцоог бүрдүүлэхэд чиглэнэ.

Гурав. Хууль батлагдсанаар үүсэх эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар

Хуулийн төсөл батлагдсанаар цахим орчин дахь далд сурталчилгаа, худал мэдээлэл, хэрэглэгчийг төөрөгдүүлэх контентод тавих хяналт сайжирна.

Мөн:

- хэрэглэгчийн эрхийн хамгаалалт нэмэгдэнэ,
- хүүхэд, өсвөр үеийнхнийг цахим эрсдэлээс хамгаалах нөхцөл бүрдэнэ,
- инфлюзерийн зах зээл ил тод болно,
- зар сурталчилгааны шударга өрсөлдөөн бий болно,
- татварын бааз суурь нэмэгдэнэ,
- цахим эдийн засгийн албан ёсны бүртгэл сайжирна,
- платформд суурилсан шинэ эдийн засгийн орчин төлөвшинэ.

Түүнчлэн контент бүтээгчид өөрсдийн үйл ажиллагаагаа мэргэжлийн түвшинд хөгжүүлэх, гэрээ, татвар, зохиогчийн эрх, хэрэглэгчийн хамгааллын стандарттай болох нөхцөл бүрдэх юм.

Энэ хууль нь инфлюзерүүдийг хориглох бус харин хариуцлагатай, ил тод, олон улсын жишигт нийцсэн цахим контентын орчныг бүрдүүлэхэд чиглэнэ.

Урт хугацаанд цахим эдийн засаг албан ёсны хэлбэрт шилжиж, бүтээлч үйлдвэрлэл, дижитал маркетинг, соёлын экспортын шинэ салбарууд хөгжих боломж бүрдэх юм.

Дөрөв. Хуулийн төсөл бусад хуультай уялдах байдал

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Зар сурталчилгааны тухай хууль, Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хууль, Хувь хүний мэдээлэл хамгаалах тухай хууль, Зөрчлийн тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжтой нийцэж байгаа болно.

Хуулийн төсөл батлагдсантай холбогдуулан:

- Зар сурталчилгааны тухай хууль,
- Зөрчлийн тухай хууль,
- Хүүхэд хамгааллын тухай хууль,
- Хувь хүний орлогын албан татварын тухай зэрэг хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлага үүсэж болзошгүй гэж үзэж байна.

Мөн цахим платформуудын үүрэг, хэрэглэгчийн гомдол шийдвэрлэх ажиллагаа, контентын хяналтын механизмыг журмаар нарийвчлан зохицуулах шаардлагатай болно.

ХУУЛЬ САНААЧЛАГЧ